

Kristenheten som misjonsmark – sin egen og andres

AV OLAV GUTTORM MYKLEBUST

Vi lever i en tid hvor religionen synes å ha mistet sin makt over sinnene. Vi taler om sekularisering, om Gud som «den glemte faktor», om mennesket som alle tings mening og mål, om evighets-dimensjonen som er blitt borte, – og vi gjør det med full rett.

Men religionen er allikevel *ikke* død. Vi er vitne til, og det midt i det avkristnede Vesten, en religiøs iver og aktivitet som både forbauser og overvelder. Jeg sier med hensikt «religiøs», for det er ikke *kristendommen* man er interessert i, men den innsikt og erkjennelse Østens religioner tilbyr.

Mens stedet for møtet mellom kristendommen og religionene tidligere var «misjonsmarken», er det i dag også «kristenheten». Dette møte er et avgjørende trekk i den situasjon Kirken er konfrontert med i dag. Europa og Amerika, verdens kristne kontinenter, er blitt operasjonsfelt for ikke-kristne religioner. Og ikke bare det, men disse områder har i dag selv behov for den misjonsvirksomhet som kirkene her så lenge har drevet blant fjerne, fremmede folkeslag.

Den tilslutning de ikke-kristne religioner har fått i vår vestlige verden, kan statistisk sett ikke sies å være særlig stor. Men det er heller ikke her den dypere betydning av dette fenomenet er å søke. Ut fra en *kristen* vurdering er det i første rekke fenomenet som sådant som interesserer, dvs. fenomenet som symptom på den åndelige krise som kristenheten – som geografisk og sosiologisk størrelse – gjennomlever, og som skyldes svikt i selve trosgrunnlaget: Man er ikke lenger så sikker på at evangeliet er et budskap av enestående karakter og dermed et budskap med universell adresse.

Men før vi sier noe mer om dette, vil vi nevne noen trekk i den situasjon vi refererer til.

I

Et illustrerende eksempel på den virksomhet som de fremmede religioner utfolder i Vesten, er bevegelsen «The International Society for Krishna Consciousness» (Verdensforbundet for Krishna-bevissthet), – Krishna er en av hinduismens guder, den mest populære av dem alle, en inkarnasjon – fremtredelsesform – av Vishnu, den høyeste gud. Denne bevegelse har i løpet av kort tid bygget templer i en rekke store byer i Vest Europa og Nord Amerika. Den skal ha ca. 10 000 heltidsarbeidere i sin tjeneste, – i Europa og USA er det store flertall av disse europeere og amerikanere. Krishna-forbundet har sitt sentrum i London, hvor Krishna-dyrkerne utgjør et karakteristisk trekk i bybildet. Så å si hver dag kan man se grupper av Krishna-dyrkere i virksomhet på gatene, hvor de synger, spiller og driver misjon for sin tro.

Sommeren 1973 var noen av Menighetsfakultetets studenter, som var på besøk i London, vitne til det opptog – Rathayatra (Vognreisen) – som finner sted en gang om året, og som for Krishna-dyrkerne er den store begivenhet. En av disse studenter, Vidar Kristensen, beretter i en leseverdig artikkel i Vårt Land (4. oktober 1973) om de ca. 10 000 mennesker som var samlet på Trafalgar Square, om sangen som bølget taktfast og øredøvende i over en halv time uten stans: Hari Krishna, Hari Krishna (Krishna er Herre, Krishna er Herre); – om frukten som ble vigslat til Krishna og deretter delt ut til forsamlingen som prasadam, dvs. åndelig mat som åpner veien for Krishna-bevissthet; – og om talen som den gamle inder som i mange år har vært leder av Krishna-misjonen i London, holdt: Gud er Gud. Han er hverken kristen eller hindu. Det spiller ingen rolle hvilken religion man tilhører, for det er bare én ting som teller, og det er kjærlighet til Gud, og kjærlighet til Gud får man når man synger (og legger hele sin sjel i sangen): Hari Krishna, Hari Krishna.

Det finnes mange andre former for hinduismen som misjonerende religion i våre vesterlandske samfunn. som f.eks. Divine Light Mission (Misjonen Guddommelig Lys), med Guru Maharaj Ji som den sentrale skikkelse. Bevegelsen har som program å utbre til hele verden den lære som den nå 15 år gamle Fullkomne Mester– den offisielle betegnelse – forkynner. Som så mange andre «fremmede» religiøse bevegelser i vår tid hevder også Divine Light Mission at den ikke er en ny religion, men den «lære» som har vært der hele tiden som understrømmen og fellesnevneren i alle religioner. Ji er den store guru for

vår tid. Han åpenbarer det guddommelige lys i mennesket. Han gjør det mulig for oss alle å få del i en indre opplevelse av oss selv.

Bevegelsen «Guddommelig Lys» har vunnet en betydelig utbredelse i Vesten, i første rekke USA, hvor i løpet av et par år 70 000 amerikanere skal ha sluttet seg til den, og England, hvor den bare i London skal ha vunnet 10 000 tilhengere. En av Maharaj Ji's fremste disipler i Amerika, Rennie Daviës (en tidligere revolusjonær), skildrer det inntrykk den 15-årige inder har gjort på ham slik:

«Guru Maharaj Ji har nettopp landet i Los Angeles. For tredje gang går Mester-Sjelen omkring på amerikansk jord – og bare noen ganske få er klar over det. Han er historiens største begivenhet, og vi sover. Hver trevl av meg ønsker å riste dette land opp av søvnen. Jeg har lyst til å rope ut hans navn på gaten. Om vi visste hvem han er, ville vi krabbe på våre hender og knær, om det så skulle være tvers over det amerikanske kontinent, for å hvile hodet ved hans føtter.»

Et talende vitnesbyrd om den innflytelse hinduismen øver i Vesten, er de tallrike samfunn, grupper osv. som er opprettet, vesentlig i akademiske miljøer, for yoga resp. transcendental meditasjon. Mest kjent i Europa er inderen Maharishi Mahesh Yogi og hans «Bevegelse for åndelig gjenfødelse». Bare i Norge har over 15.000 mennesker lært den meditasjonsform som her anvendes. I Vest Tyskland har bevegelsen over 25 000 tilhengere, og man regner med en årlig tilvekst på 50 %. Bevegelsen understreker at den i religiøs henseende er nøytral og derfor forenlig med hvilken som helst religion. Men det kan ikke være tvil om at den filosofi og religion den er bærer av, er *hindu*-filosofien og *hindu*-religionen.

Transcendental meditasjon vil si den sinnets samling som hjelper mennesket til å overskride den relative tilværelses grense og nå inn til den livgivende kraft i tilværelsens kilde. Fra sitt møte med livets utspring, den upersonlige guddom, vil mennesket vende fornyet og styrket tilbake til sitt liv i det relative. Det vil komme i takt med seg selv, med sitt kosmos-jeg, med Altet, – og dermed utvikle seg fullt ut. Transcendental meditasjon, hevdes det, er den metode som setter menneskene i stand til å leve slik religionen til alle tider har foreskrevet. Gjennom denne metode kan vi heve oss opp til et høyere plan, ja, det høyeste plan: Guddommelig Liv eller Absolutt Eksistens.

En fremtredende representant i Nord Amerika for transcendental meditasjon, var i mange år inderen Paramanhansa Yogananda. Han underviste personlig 100 000 studenter i USA i yoga, definert av ham som «vitenskapelig teknikk med sikte på å vekke menneskets gud-

dommelige bevissthet». Overordentlig karakteristiske er de ord som står å lese på første side av hans bok «Whispers from Eternity»:

«Tilegnet kristne, muslimer, buddhister, hebreere, hinduere og alle andre religiøse mennesker, i hvem det Kosmiske Hjerter i like grad uopphørlig banker; tilegnet videre de mangefargede lamper, forskjellige utgaver av den sanne lære, i hvilke den samme hvite flamme skinner, den flamme Gud selv har tent og holder ved like; tilegnet endelig alle kirker, moskeer, viharaer, tabernakler, pagoder og templer i verden, i hvilke den Ene Fader har sitt tilholdssted, upartisk og i sin herlighets fylde.»

Den fremste talsmann i vår tid for hinduismens tanke om religionens fundamentale enhet er Sarvepalli Radhakrishnan, den indiske tenker, diplomat og statsmann, – en mann som gjennom sin forelesningsvirksomhet og sitt forfatterskap har øvet stor innflytelse i vår vestlige verden, og da først og fremst gjennom sitt forsøk på å forene Vestens tenkning med Østens religiøsitet. Religion, hevder Radhakrishnan, er personlig og umiddelbar erfaring av enheten med det absolutte, med tilværelsens urgrunn, Gud. Denne mystiske opplevelse er fellesnevneren i religionene, og det er ut fra den de må betraktes og vurderes. Møtet mellom religionene må i dagens situasjon ta form av et fellesskap hvor hver enkelt religion bidrar til å gjøre helheten rikere, på samme måte som den enkelte note bidrar til helheten og harmonien i en symfoni.

Som Johannes Værge har vist i sitt bidrag til skriftet «Nyreligiøsitet» (den danske serie Synspunkt nr. 13), har popmusikken, nærmere bestemt beat-musikken (The Beatles), sterke innslag av hinduismens guds- og livsbetraktning, – gud er oppe og nede («above and below»), inne i oss og overalt («within you and without»), men han er også en personlig gud som setter i frihet den som påkaller hans navn («By chanting the names of the Lord you'll be free»), – i anropelsen av navnene på indiske guder glir også det kristne halleluja inn, ubesværet og uten konflikt. Den ytre verden er en illusjon. Sannheten, kjærligheten, livet vinner bare den som ser innover i seg selv («Try to realise it's all within yourself – no one else can make you change»).

I Danmark ble for noen år siden det første hindukloster åpnet på Gylling Næs ved Horsens Fjord. Den første hindunonne heter Anne Lise Dresler, eller som hennes nye navn lyder: Swami Vivekananda, – en tidligere interiørarkitekt, døpt som barn og oppdratt som kristen (hennes mor var prestedatter). Menneskets innerste vesen er Gud,

hevder hun. Det er bevisstheten om dette det gjelder å utvikle. Det er likegyldig om man er hindu, muslim eller kristen. Alle veier møtes til slutt. Hindusamfunnet i Danmark har virksomhet på flere steder, bl.a. i København, hvor det kan være opp til hundre deltakere på møtene.

Også andre religioner, i første rekke buddhismen og islam, har vært og er virksomme i våre vestlige land. Mest bemerkelsesverdig er det at buddhismen, tradisjonelt en innadvendt, kontemplativ religion, er blitt aktiv, misjonerende. Det sjette buddhistiske verdenskonsil, som ble holdt i Rangoon, Burma, 1954–56, og som samlet titusener av buddhister fra hele verden inkl. flere land i Europa samt USA og Canada, gjorde bl.a. dette vedtak:

«I dette kritiske øyeblikk i menneskeslektens historie vil vi, representanter for buddhister tilhørende alle nasjoner, høytidelig forplikte oss til i Buddhas hellige nærvær å forene de buddhistiske krefter i verden, å forkynne Buddhas sannhet for alle folkeslag og å virke for varig fred og lykke gjennom gjensidig tillit, tjeneste og kjærlighet.»

Når det gjelder buddhismen i Europa, står England og Tyskland i en særstilling. I begge disse land er det dannet buddhistiske samfunn resp. etablert sentrer for innføring i meditasjon etter den såkalte zen-metode. Man regner at 20 000 tyskere praktiserer daglig denne form for meditasjon, og tallet på sympatisører og interesserte er langt høyere. Lederen av buddhistene i England, Christmas Humphreys, har i mange år spillet en fremtredende rolle i Det buddhistiske verdensforbund og på de verdensmøter dette har arrangert. Særlig må nevnes hans bestrebelser på å forene de to hovedretninger innen buddhismen som i århundrer har levd sitt liv helt atskilt fra hverandre, den sørlige (theravada- eller hinayana-buddhismen) og den nordlige (mahayana-buddhismen).

Hva er det som gjør at mennesker døpt som barn og oppdratt i den kristne tro går over til buddhismen? Et fremtredende motiv hos tyske buddhister er at buddhismen er en religion «uten dogme, uten bønn, uten kultus og uten sakrament» og dermed «den høyeste bekreftelse av menneskelig frihet». Buddhismen, hevdes det, er «den mest psykologiske, den mest etiske og den mest rasjonelle religion». Mennesket er «sin egen frelser, sin egen skrift og sitt eget lys». Gud er – intet.

Av de nordiske land er det vel Danmark som har vist størst interesse for buddhismen, – vi sikter bl.a. til utstillingen «Buddhas veje» i Brede for noen år siden, som ble besøkt av 50 000 mennesker. Og hvorfor?

En av sympatisørene med den fremmede religion sa det uten omsvøp slik: Fordi kristendommen har utspilt sin rolle, mistet sin livskraft, blitt «et spøgelse», – og fordi det Vestens mennesker i dag trenger, er tid og ro til selvfordypelse, slik at vi når inn til de positive tanker inne i oss og lar dem lede oss. Makt, innflytelse og levestandard er ikke det viktigste, men samling om sjelens dypeste og reneste krefter, den samling som Østens visdom, i dette tilfelle slik den kommer til uttrykk i buddhismen, formidler.

For noen år siden fikk Sverige, gjennom innflytelse fra den buddhistiske gruppe i Finland, sin første buddhistnonne, Ingrid Wagner eller søster Amita (hennes buddhistnavn), – tidligere – i 25 år – aktivt medlem av en menighet i Stockholm, gift med en kunstner og forsker som sammen med henne gikk over til buddhismen, men som opphørte å være hennes mann i og med at hun ble nonne og dermed bestemte seg for å gå selvutslettelsens vei mot nirvana. (Hennes tidligere mann skal senere ha forlatt buddhismen.)

Som nevnt opplever også Islam en fornyelse i vår tid, bl.a. en iherdig og omfattende misjonsvirksomhet i de vestlige land. Størst iver etter å utbre Muhammeds budskap – Allahs ord slik det er nedskrevet i den hellige Koran – har den retning lagt for dagen, som bærer navnet Ahmadia-bevegelsen (og som forøvrig ikke anerkjennes av den ortodokse islam). Denne bevegelse har vunnet særskilt stor utbredelse i Vest Afrika, men har ellers tatt opp arbeid også i Sørøst Asia, USA og flere land i Europa inkl. de nordiske land (bl.a. Norge). I København, det skandinaviske sentrum for misjonen, ble det i 1967 innviet en moské, bygget for midler – i alt kr. 700 000, – innsamlet av kvinner i Ahmadia-bevegelsen verden over. Bevegelsen har utgitt en «autentisk» biografi over Muhammed og likeså en «autentisk» oversettelse av Koranen (i tre bind), – med den arabiske grunntekst på den ene side og den danske oversettelse på den annen side, og forsynt med tallrike og fyldige noter.

Lederen av Ahmadia-bevegelsen i Danmark er den tidligere lærer Svend Aage Madsen, som i og med sin overgang til Islam forandret sitt navn til Abdul Salaam Madsen. Sin overgang til islam begrunner han med mangelen på «en fornuftig teologi» i kristendommen. Som teologisk student, skriver han, fikk han sin kristne tro slått i stykker gjennom å følge forelesningene i kristen dogmatikk. «Men», fortsetter han, «i Koranen fant jeg, at der ikke var nogen modsætning mellem fornuft og aabenbaring.»

Den første nordmann som har gått over til islam, Noor Ahmad

Bolstad (tidligere Truls Bolstad), skriver om sin omvendelse bl.a.

«Da jeg gikk på realskolen, traff jeg en som gav meg noen skrifter om islam utgitt av Ahmadiya-misjonæren Kamal Yousuf i Sverige. Jeg begynte å korrespondere med ham, og senere også med en svensk muslim ved navn Mahmud Eriksson. Takket være disse mennesker og den forståelse Allah gav meg i sin nåde, forstod jeg snart at islam er sannheten. 2. februar 1957 undertegnet jeg troserklæringen og ble muslim. Jeg føler at jeg den dag sluttet meg til millioner av muslimer over hele verden, som tror på og elsker sannheten, og siden da har jeg prøvd å leve som muslim. Jeg håper at det vil bli mulig for meg å komme til Rabwah og studere islam, og så reise ut i verden som misjonær. Jeg ber Allah om at han vil la dette skje med meg.»

Oppstått i et muslimsk miljø, men forøvrig helt og fullt en selvstendig religion er Baha'i-troen, en tro som Arnold Toynbee, den verdensberømte historiker og filosof, stiller seg særdeles sympatisk til, – da han en dag besøkte Baha'i-templet i Wilmette (utenfor Chicago), skriver han i en av sine bøker, slo det ham at dette tempel, bygget i form av en syvkant, med syv porter (en for hver av de syv verdensreligioner), som alle fører frem til det samme sentrum, er en «forutsigelse av fremtiden», dvs. det fellesskap av religioner som vil danne det åndelige grunnlag for det verdenssamfunn og den verdenskultur som er en virkelighet allerede i dag, men som vil bli det i langt høyere grad i årene som kommer.

Baha'i-troen finnes i de fleste land i verden. Den har bygget praktfulle templer på så forskjellige steder som Haifa i Israel (hvor religionens hovedsete er), Ashkhabad i SSR/Turkestan, Sydney i Australia, Kampala i Uganda og Frankfurt a/M i Tyskland samt – som allerede nevnt – Wilmette nær Chicago i USA. Bevegelsen har fått fotfeste også i vårt land. Ja, av de fremmede religioner er det nok *denne* som har vunnet flest tilhengere.

Baha'i-teologien er ytterst enkel og fornuftig, heter det i et skrift som denne religion har utgitt (Trygghet i verdens kaos), nemlig «at Guddommen i sin uendelighet og kjerne er ufattelig og ubeskrivelig, men at Gud ikke desto mindre kan meddele seg til menneskene; at verdensreligionene er autentiske budskap og åpenbaringer fra den Guddommelige kilde; at sannheten fra tid til annen er blitt åpenbart, og at den vil fortsette å gjøre dette ved hjelp av store lærere og religionsstiftere; at Baha'i Troen er en av disse periodiske åpenbaringer; at dens hensikt er å fullbyrde alle de eksisterende verdensreligioners budskap og mål; og at den vil skape en universell og ideell verdenssivilisasjon».

Synkretistisk og idealistisk er også bevegelsen «Den forente familie», hvis grunnlegger og leder er Sun Myung Moon, Sør-Korea. Hans lære, hevdes det, er en ny åpenbaring fra den Gud som står bak den fremadskridende åndelige utvikling vi kan spore i menneskeslektens liv, og som arbeider på en spesiell måte i visse perioder i historien, – slik som den vi i dag lever i. Den fullkomne verden, bygget på menneskets enhet med Gud, er aldri blitt en virkelighet, men i og ved Moon – i kraft av hans ekteskap og familieliv – kan dette ideal bli realisert. Den samme fullkommenhet han selv er i besittelse av, får også hans tilhengere del i. Bevegelsen gjør bruk av bibelske forestillinger og tanker, hvis tid imidlertid er forbi. Det gamle testamente (Moses) ble avløst av Det nye testamente (Jesus), og dette igjen er i våre dager avløst av Det fullførte testamente (Moon). Forholdet mellom disse tre uttrykkes slik: Det gamle er roten, Det nye er stammen og Det fullførte er frukten.

Den innflytelse som Østens religioner øver i Vesten er på ingen måte begrenset til de bevegelser som nå er nevnt. Den kommer til uttrykk hos forfattere som Aldous Huxley og Arthur Koestler, hos en kunstner som André Malraux, hos en vitenskapsmann som C. F. von Weizsäcker, – og i en veritabel «eksplosjon av okkultisme»: astrologi, teosofi, spiritisme, djevledyrkelse osv.

II

Bakgrunnen for det fenomen vi her behandler, er den kontakt folkene og kulturene, og dermed også religionene, har fått med hverandre i vår nye verden, i kraft av det globale fellesskap som har vokset frem. Fjerne, fremmede religioner er blitt en del av tilværelsen også i Europa, en verdensdel der kristendommen i over tusen år har preget kultur- og samfunnslivet. Så sant vi hyller religionsfrihetens prinsipp, har vi ingen grunn til å nekte dem dette. Hinduere, buddhister, muslimer osv. har selvfølgelig den samme rett til å drive misjon blant oss som vi til å drive misjon blant dem.

Men spørsmålet om den innflytelse de fremmede religioner har fått i det «kristne» Vesten, er ikke besvart med dette. Slik vi ser det, har to faktorer vært avgjørende her, en positiv og en negativ.

Den positive faktor er den store nye kjensgjerning i vår tid som heter selvstendigjøringen av folkene i Asia og Afrika (hvor to tredjedeler av menneskeslekten har sitt hjem), i og med avviklingen av det europeiske kolonivælde og det vesterlandske verdensherredømme i det

hele. Den nasjonale og politiske frihetsbevegelse har ført til en fornyelse av de stedeagne religioner, en fornyelse som har hatt så meget større gjennomslagskraft som de i de miljøer det her gjelder, ikke bare er religioner, men – som religioner – også livs- og samfunnsformer. I kraft av den nye situasjon er religionene på en ny måte blitt seg bevisst de åndelige verdier de er bærere av. Og ikke bare det, men de har brutt ut av sin isolasjon og er blitt *misjonerende* religioner, med Vesten – det hvite Vesten, det kristne Vesten – som sin viktigste arbeidsmark.

Et godt eksempel på den nye tingenes tilstand er den maktstilling islam har fått i de tidligere franske kolonier i Nord Afrika. Mens kristendommen tidligere hadde en privilegert stilling, er den i dag – som de fremmede makthaveres religion – så godt som utryddet. Den kirke som ennå eksisterer, er en kirke uten kirkehus og fast preste-tjeneste, en kirke hvor dåp ikke kan forrettes offentlig og hvor all misjon er forbudt, – det tause nærværs kirke. Islam er statsreligion, undervisning i Koranen er obligatorisk fag i skolen, bønnerom er innredet på arbeidsplassene og kirker er omgjort til moskeer, – eller til museer, som f.eks. den romersk-katolske katedral i Bizerte (Tunisia), hvor man i dag i stedet for korset og andre kristne symboler, møter et monumentalbilde av frihetshelten og folkeføreren Bourguiba.

En tilsvarende utvikling har funnet sted i de land der buddhismen har vært og er den herskende religion, – etter den siste krig er buddhismen blitt statsreligion både i Burma og Sri Lanka (Ceylon), og det kristne arbeid her er i høy grad blitt vanskeliggjort. Forbundsrepublikken India derimot er en sekulær stat, hvilket imidlertid ikke har forhindre at hinduismen, den religion det store flertall av befolkningen tilhører, oppviser den samme selvfølelse og livskraft som de religioner vi nettopp nevnte.

Den negative faktor er den svekkelse av kristen tro og moral som har funnet sted i dette århundre i «kristenheten», og som i vår tid har ført til et sammenbrudd av livsverdiene og livsnormene. Hele denne utvikling – med negativt fortegn – har etterlatt et åndelig tomrom, og det er det behov for hjelp til livs- og verdensforståelse som dette tomrom har skapt, Østens forskjellige former for filosofi og religion forsøker å imøtekomme.

Vestens vitenskap og teknikk, som dominerer vårt tenkesett og handlingsmønster i en langt høyere grad enn de fleste er klar over, har hatt som resultat en menneskelig fremmedgjørelse, og denne har i sin tur utløst en intens søken etter identitet og en meningsfylt til-

værelse. Nettopp denne søken er forutsetningen for den innflytelse Østens religiøsitet øver mellom oss, gjennom sitt tilbud om «indre vekst og integrasjon i en kosmisk harmoni», – kristendommen som skulle være den nærmeste til å gi veiledning her, synes ikke å kunne make denne oppgave, bl.a. på grunn av den institusjonalisering som har foregått, og som har berøvet den meget av den varme og spontanitet den tidligere hadde.

Da lederen av den internasjonale Ahmadiya-bevegelse, den pakistanske kalif Mirza Nasir Ahmad, ifjor besøkte København, holdt han en pressekonferanse. Han hadde tatt med seg en bibel, for – som han sa – å kunne forsvare Jesus mot de kristne. Det hadde nemlig sjokkert ham å se og høre den ringeakt som de kristne i Europa viste Menneskesønnen. Han fikk imidlertid ikke bruk for Bibelen, for de spørsmål han hadde ventet at de danske journalister ville stille ham om Jesus, uteble. Journalistene var slett ikke interessert i Jesus. . . .

Også det omstridte danske film-prosjekt om Jesu «kjærlighetsliv» kan nevnes i denne forbindelse. Regisørens plan om å ta opp filmen i et arabisk land, kunne ikke virkeliggjøres, fordi samtlige arabiske stater nedla forbud mot dette – muslimes respekt for Jesus er altfor stor til at man kunne gi tillatelse til noe slikt.

Hvor kristen er «kristenheten»? Det er god grunn til å stille dette spørsmål. Til tross for de store medlemstall som kirkene i vår vestlige verden opererer med, befinner disse seg i en minoritetssituasjon, – det gjelder også de land hvor som f.eks. i Norge så godt som hele befolkningen er kristne i og med at de står i en statskirkelig eller folkekirkelig sammenheng.

En omfattende undersøkelse i Vest Tyskland, hvis resultater ble offentliggjort i 1970, viste at av katolske kristne er bare 9,4 % og av protestantiske kristne bare 1,8 % «virkelige kirkemedlemmer».

Og ifølge en undersøkelse som verdensforbundet av anglikanske kirker nylig har foretatt, er det i Church of England, den engelske statskirke, bare 5 % av medlemmene som kan sies å ha et personlig og forpliktende forhold til den. Kirke- og misjonsledere i Storbritannia, hvor kristendommen har hatt en sterkere stilling i folket enn i noe annet land i Europa, hevder i dag at misjonens basis i hjemlandet er nå et av de felter hvor det er aller størst behov for misjonsvirksomhet. Og de tilføyer: Kirkene i Asia, Afrika og Latin Amerika må hjelpe kirkene i Vesten til å virkeliggjøre sitt misjonsoppdrag i *Vesten*.

Landene og folkene i Vest Europa og Nord Amerika kan nok ikke karakteriseres som kristne land, kristne folk. Kristi kirke konfron-

teres også i den første verden (den frie, demokratiske verden) med en livsholdning og en livsform som setter *mennesket* i sentrum, som gjør *mennesket* til utgangs- og orienteringspunkt for alle overveielser og foretagender. Man gjør riktignok ikke opprør mot Gud (skjønt også dette forekommer), slik det skjer i den annen – den kommunistiske – verden. Man ganske enkelt overser ham. Man sjalter ham ut av sin bevissthet, sin tilværelse.

I den utstrekning religionen fortsatt tillegges en viss betydning i våre vesterlandske samfunn blir den enten redusert til et fenomen som bare har med en sektor av livet å gjøre (en rolle som religionen på grunn av sin helhetskarakter ikke kan spille), eller omtolket i retning av en religiøs ateisme, en «religion uten åpenbaring», en «humanistisk religion som verdisystem». Troen på en personlig Gud, troen på at livet og tilværelsen har en transcendent dimensjon er avløst av troen på vitenskapen, – «den herskende religion i vår tid» (som den ikke uten rett er blitt kalt).

Parallelt med styrkelsen av misjonsviljen i de ikke-kristne religioner har det gått og går det stadig en svekkelse av misjonsviljen i kristenheten. Ikke bare det, men selve nødvendigheten av misjon blir det vanskeligere og vanskeligere å vinne forståelse for. Det er i vår tid en utstrakt enighet om at misjon er en virksomhet man må stille seg avvisende til, hevder en autoritet som W. A. Visser't Hooft («The consensus of the *Zeitgeist* is clear. It is an anti-missionary consensus.») En del av forklaringen på denne holdning er nok den feilaktige forestilling om misjonen som utslag av vesterlandsk overlegenhetsfølelse. Men primært er det en svikt i forståelsen av misjonen som den lydighetshandling den er overfor Kirkens Herre, som vi her står overfor.

Asiatiske og afrikanske kirkeledere har gang på gang uttalt sin forbauselse over den usikkerhet og passivitet som råder i den vesterlandske kristenhet når det gjelder misjonen. De mest klartskuede av disse ledere ser i dette fenomen et utslag av den relativisme og pluralisme som karakteriserer den hvite manns verden, og som bl.a. kommer til uttrykk i en levende interesse for ikke-kristne kulturer og religioner. Så positiv som en slik interesse i og for seg kan sies å være, innebærer den ikke desto mindre – i kraft av den åndelige holdning den avspeiler – et forsvar for de verdier og krefter som utfordrer den kristne tro i vår tid.

Det store ord i dag er toleranse. Og toleranse er et stort ord, dvs. toleranse i betydning av vilje til å forstå og respektere andres overbevisning og standpunkt. I vår vestlige verden er toleranse imidler-

tid mer og mer blitt ensbetydende med en holdning bestemt av det syn at alle sannheter, verdier og normer har bare relativ gyldighet. Ingen religion kan gjøre krav på å eie den absolutte sannhet, hevdes det. At Gud skulle ha åpenbart seg – avgjørende og endegyldig – i et enkelt folk (Israel), ja, i en enkelt person (Jesus Kristus) er i dette perspektiv en urimelig og forkastelig tanke.

De fleste av åndslivets representanter i Vesten i vår tid ser det nettopp slik: vitenskapsmenn, filosofer, historikere, pedagoger, psykologer og forfattere. Vår egen Philip Houm, litteraturhistorikeren og -kritikeren, er en av dem, – gjennom sin publisistiske virksomhet har han nå i flere år med kraft og nidkjærhet bekjempet kristendommen fordi denne, ved siden av islam, er «den eneste store religion som har gjort intoleransen til dyden over alle dyder».

Religionene kan ikke, slik det altså stadig gjøres, uten videre sidelastes med det kristne budskap. Som livets og universets Herre er Kristus nærværende og virksom også i religionene, men det er et skjult nærvær og en skjult virksomhet det er tale om her. Religionene er vitnesbyrd om den sannhet at mennesket er skapt til samfunn med Gud, og at det ifølge sitt vesen må søke Gud, om det dog kan føle og finne ham (Ap.gj. 17). Gud har gitt seg til kjenne også utenom den bibelske åpenbaring, nemlig gjennom skaperverket, historien og samvittigheten (Rom. 1 og 2), men til *frelse* har han åpenbart seg i Kristus *alene*. Erkjennelse av Gud er ikke det samme som delaktiggjørelse i «syndsforlatelsens og forløsningens gave».

Utgangs- og orienteringspunktet for det kristne budskap er Guds handling i historien gjennom utvelgelsen av Israel og sendelsen av Sønnen. Det er kjensgjerninger det dreier seg om, historiske kjensgjerninger, med kjensgjerningen – den historiske kjensgjerning – Jesus Kristus som det samlende sentrum og siktepunkt, – hans liv og gjerning, hans død og oppstandelse. Det var dette særdrag ved kristendommen som ga den profil og gjennomslagskraft i de første århundrer av dens historie, – altså da den møtte den greske kultur, det romerske verdensrike og de hellenistiske religioner. Et vitnesbyrd om denne kjensgjerning er hva Augustin skriver i sine «Bekjennelser» om den platonske filosofi og det kristne budskap: «Høye tanker finnes *der*, men frelsende begivenheter bare *her*.»